

PROTOKOLL

Projekt: Eesti-Läti neljanda elektriühenduse riigi eriplaneering

Teema: Trassialternatiivide tutvustamine

Kuupäev: 17.02.2025, kl 17.30

Asukoht: Paide Muusika- ja Teatrimaja

Protokollija: Marion Mets

Osalejad: Registreerimislehel (55 osalejat)

Päevakord:

- Planeeringu eesmärk (miks ja mida)
- Miks on uut elektriühendust vaja?
- Ajakava
- Visandamise põhimõtted ja visandatud koridorid
- Mis juhtub peale planeeringu kehtestamist?
- Küsimused ja avatud arutelu

Avaliku arutelu ettekandega saab tutvuda projekti kodulehel, <https://riigiplaneering.ee/riigi-eriplaneeringud/eesti-lati-neljas-elektriuhendus/eesti-lati-neljanda-elektriuhenduse>.

Arutelu:**Küsimus: Jätame selle arenduse ära. Roheenergiat pole rohkem vaja. Kust see raha tuleb?**

Monika Korolkov Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi MKM): Riik peab tagama varustuskindluse.

Priit Heinla Elering AS (edaspidi Elering): Raha tuleb põhivõrgule neljast kohast: tariif (võrgutasu), riigieelarve, Euroopa abirahastus, hinnapiirkondade erinevusest tulenev tulu. Projekti kogukulu on eelduslikult 800 miljonit eurot, ühtki senti ei võeta tariifist ega riigieelarvest. Selle maksab kinni Euroopa ja Soome elektritootja. Parema võrgu kaudu saame oma võrgu ühendada kohtadesse, kust saame odavamalt elektrit.

Küsimus: Eesti ei pea sealt maksma midagi?

Elering: Ei, praegu ei pea Eesti midagi maksma. Planeeringu läbiviimisele kuluvad 1,3 miljonit eurot katab ka praegu Euroopa ja Soome elektritootja.

Küsimus: Siin üks härra rääkis enda elektriarvest.

Elering: Kui me teeme võrgu tugevemaks, siis keskmine elektri hind langeb.

Küsimus: Purtses oli kirjas, et on kompenseerimine ja taluvustasu, aga polnud kirjas metsavahetust.

Elering: Jaa, metsaomanikele kompenseeritakse maa väärtus ja üks raielang. Pärast ehitust tuleb talumistasu.

Arvamus: See talumistasu on 10 eurot aastas, nalja teete.

Elering: Elering kompenseerib 3,5% maa maksustamise väärtusest.

Küsimus: Kui suur see Paide alajaam tuleb?

Elering: Paide alajaam ise ei laiene. Võib ette kujutada, et alajaamas on nagu pistikupesad, kuhu saab võrku ühendada. Füüsiliselt Paide alajaam ei laiene, sest seal on kasutamata lahtreid (pistikupesi), kuhu saame ühendada.

Küsimus: Kas täna otsustate ära, mis alternatiivi võtate?

Elering: Ei, plaan on selline, et kõikide alternatiivide kohta kogutakse infot ning siis valitakse parim. Eleringil on üks eelistus: eelistada olemasolevaid liine. Mõnes kohas võib juhtuda, et olemasolev liin on jõudnud keskkonnatundlikusse asukohta ning seal ei saa olemasolevat liini kasutada, siis on mõistlik teha uus trass.

Küsimus: Miks ei või sinna olemasolevasse 330 kV trassi minna, miks üldse on alternatiiv 1 joonistatud?

Anni Konsap Skepast&Puhkim OÜ (edaspidi SKPK): Sest olemasoleva koridori juures on palju I kategooria liike.

Küsimus: Mitmes kaitsekategooria on inimene?

SKPK: Inimesi kaitseme ka, selleks on oma kriteeriumid olemas.

Küsimus: Aga kui praegu saavad liigid seal elada?

SKPK: Me peame kaitsekorralduskavasid ja eeskirju arvestama.

Küsimus: Aga palun muutke siis kavasid.

SKPK: Me saame selle ettepaneku kaitsekorralduskavu muuta kaasa võtta. Me ise ei saa seda teha, eraettevõtte ei saa kaitsekorralduskavasid muuta.

Elering: Me peame uurima, kas saame olemasolevaid koridore kasutada. Ka siis, kui seal on liigid ja kaitsekorralduskavad.

Küsimus: Kas olete mõelnud, et 330 ja 110 kV liinid viia Kuressaareni ja mitte viia Lätti? Ja siis selle kokkuhoiduga ehitada Pärnu ja Daugava elektriühendus tugevamaks.

Elering: Kui Saaremaal oleks tugev võrk, ei tagaks see kogu Eesti varustuskindlust. Samuti peame arvestama Lätiga. Lätlased on öelnud, et ühendus peab minema Ventspils. Daugava ja Sindi vahele liini tõmbamisest ei ole kasu. Liiniga peab olema lääne pool.

Küsimus: Sinna tuleb ka meretuuleparke.

Elering: Jah, võrk võimaldab tuulikuid. Samas võimaldab võrk ka tehast, serveriparki, talu katusele panna juurde päiksepaneeli jne. Jah, ta võimaldab ka meretuuleparke, aga ka palju muud.

Küsimus: Tuule peale panustada ei saa. Vähemalt 40-50% elektritootmisest peab panustama juhitavatele võimsustele. Kas olete seda meelt?

Elering: Mul ei ole selle kohta mingit meelsust. Aga Elering ettevõtteks hangib praegu üht juhitavat elektrijaama. See peaks olema valmis 2027. aasta lõpuks.

Küsimus: Kuidas teile teatada, kui alternatiiviga on mingid probleemid?

SKPK: See oleks ideaalne, kui te saate meile anda seda infot, see ongi kaasamiskoosolekute mõte. Kus asukohas on mis olulised väärtused, mida me peame silmas pidama. Seda infot me ootame. Kui võimalik, siis kaalume.

Küsimus: Kas mõni olemasolev liin läheb maha ka?

Elering: Kui kasutame olemasolevat koridori, siis sellisel juhul paneme uue liini olemasoleva masti külge. Kui aga peab ehitama uue trassikoridori, siis võib juhtuda, et vana liini ei võeta maha. Alajaama peab ikkagi elektriliin jõudma, sealt ei saa lihtsalt ära kaotada elektrit, sest alajaama taga on tarbijad.

Küsimus: Kas ühendust maha ei saa panna? Kas maakaabel poleks ka sõjaolukorras parem?

Eling: Üks põhjus, miks eelistada õhuliini, on raha: kaabel maksab 10 korda rohkem kui õhuliin. Teine väga oluline aspekt on see, et õhuliini saab parandada tundidega, kaabli parandamine võtab väga palju aega. 110 kV kaableid praegu nt Eestis polegi. Me ka kogu aeg suhtleme Ukrainaga, õhuliin on sõjaolukorras ka parem.

Küsimus: Kas te maavahetust ei tee?

Eling: Ei, me maid ei vaheta, aga me kompenseerime.

Küsimus: Aga kui ma nõus ei ole enda maale ehitamisega?

Eling: Kompenseerime elamu-, äri ja metsamaa puhul 100% turuväärtusest. Metsamaa puhul kompenseerime ka ühe raielangiga tulu (hinnatakse, mis puud on, ja selle järgi kompenseeritakse). Igasugu asju saab teiega veel kokku leppida: kõike, mis on seotud liinide ja juurdepääsuga (nt et juurdepääsuteed saaks avalikult kasutada, kraavi taastada, võtta kändud-kivid ära, teha pinnast paremaks jne). Kui ikka ei jõua kokkuleppele, siis on Elingil õigus sundvaldust seada. Sundvalduse korral küll hüvitatakse kulu, aga siis on küll Eling maaomanikuga raksus.

Küsimus: Aga kui olemasolev liin läheb asulast läbi?

Eling: Kui me ei saa kaitsevööndit laiendada, siis teeme selliseid jõnke sisse, kui pole võimalik. Sindi poole suunduvatel liinidel on plaan teha rekonstruktsioone.

Küsimus: Vaatasin üle, et valitsuse määrusega on kehtestatud planeeringuala. Trassivariandid 1 ja 8 on planeeringualalt väljas, seal pole ju mingeid uuringuid tehtud!

Eling: Me polegi veel uuringuid läbi viinud. Neid alles hakatakse läbi viima. Praegu on kokku pandud uuringute lähteülesanded. Planeeringuala ei ole kivisse raiutud, on võimalik uuringuid teha ka laiemalt. Me ei teadnud alguses, et olemasolevatel liinidel on keskkonnakaitselised piirangud, mistõttu me ei saa alati neid kasutada.

Küsimus: Kui lähedale eluhoonele võib liin tulla?

Eling: Liin ei tule mitte mingil juhul lähemale maja seinast kui 40 m. Kaitsevööndi sisse ühtki elamut ei jää.

Küsimus: Kiisa ja Paide 330-110 kV liini praegu renoveeritakse. Miks ei saa kohe sama koridori kasutada? Miks ei saa kohe tulla Hiiu metsast läbi Paide peale?

SKPK: See ettepanek on meile esitatud ning me võtame selle kaalumisele. Seal on mõlemal pool kaitsealused liigid. Peale vaadates tundub mõistlik, et minna sisse olemasolevasse koridori. Aga seal on kaitsealused liigid ning seal on ka eluhooned, mille peale me ei saa kaitsevööndiga minna.

Küsimus: Mis liigid seal on?

SKPK: Linnud, I kategooria liigid.

Küsimus: Mis juhtub siis, kui planeering kehtestatakse?

Eling: See ei ole võimalik, et kohe alustatakse ehitusega kui planeering kehtestatakse. Umbes 3 aastat läheb aega, et jõuda ehituseni. Vaja on ehitusluba saada. Selle aja jooksul tegeleme projekteerimisega, sõlmime inimestega lepinguid. 2029. aastal võiks ehitus alata, aga tõenäoliselt sel kümnendil ehitustegevus ei alga.

Küsimus: Te võtate metsamaa ära ja kompenseerite ühe korra, aga metsamaalt tekib ju igal aastal tulu.

Eling: Sellepärast kompenseerime turuväärtuse 100%, mis annab võimaluse kuskil mujal metsamaad osta.

Küsimus: Kus see koht on, praegu pole võimalik kuskilt metsamaad osta!

Küsimus: Kui palju töökohti uus ühendus juurde tekitab?

Elering: Tööd tehakse liini rajamise faasis, aga töökohti ei teki kuigi palju juurde liini opereerimisfaasis, sest liin peaks olema ehitatud nii, et seal ei pea olema kogu aeg palju inimesi.

Küsimus: Aga metsamaal, kui liin seal on, siis ma ei saa seal metsa müüa.

Elering: Väljaspool kaitsevööndit ei ole piiranguid, kaitsevöönd on 40 m liini küljest. Seal tõesti raadatakse enne, kui liin rajatakse. Kaitsevööndi enda sees on piirangud. Ja olemasoleval liinil on ka piirang. Kõikidel liinidel Eestis on kaitsevööndid. Mingeid tegevusi peab kaitsevööndi haldajaga kooskõlastama. Me ei taha, et elektriliini all tehakse lõket, sõidetakse kalluriga, millel on kast üleval jne. Aga kaitsevööndist väljas piiranguid pole.

Küsimus: Kas Elering saab minna trassil ilma kokkuleppeta puhastama?

Elering: Ei, sellest peab teavitama maaomanikke teatud arv päevi ette. Nad (ettevõtte, kes seda teeb) peavad ka veenduma, et maaomanik on selle teate kätte saanud.

Küsimus: Aga tema tuleb ja ragistab võsa läbi ning ka 2-3 m kased võeti maha, mis üldse liinini ei ulatu. Keegi tuli võtma neid.

Elering: See ei peaks nii käima.

Küsimus: Aga vanad liinid – 5 ha on inimesel kinni liini all. Taluvustasu on 1,68 eurot. Kas häbi ei ole?

Elering: See ei peaks nii olema. Kui see nii on, siis kindlasti Elering kompenseerib kogu kaitsevööndi ulatuses.

Küsimus: Ma küsisin 10-15 aastat tagasi, kas ma pean kogu aeg uuesti talumistasu küsima?

Elering: Ei pea, ühest korrast piisab. Kui teil on tunne, et te saate ebaproportsionaalselt vähe, siis palun pöörduge minu poole või saatke kiri üldmeilile. Seal on ilmselt mingi viga.

Küsimus: Aga vanemad inimesed ei kasuta internetti.

Elering: Võib kirja ka saata, aga minu meil on ka saadaval.

Küsimus: Siin pole räägitud inimese tervisest. Aga kuidas inimesega on?

MKM: Trassikoridoride mõjusid, sh inimese tervisele, alles hakatakse hindama. Seepärast on ka praegu tähtaeg 04.03, et me saaksime paika trassialternatiivid, mille mõjusid hindama hakatakse.

Küsimus: Aga see süsteem on Eestis üldse imelik. Kui palju lõpphind kujuneb, kes vastutab?

MKM: Sellest on juba räägitud.

Küsimus: Aga üldse liinide tegemine, Eesti süsteem on kaunis vilets. Igas linnas peaks olema oma elektrijaam, Paides on 2 MW nt olemas. Seda võiks teha iga linn. Samuti ei tegeleta Eestis suitsugaaside pesuga, mis annab 20% energiat juurde.

MKM: Ootame kõiki ettepanekuid 04. märtsiks.

Küsimus: Kes otsustab trasside asukoha?

Elering: Planeeringu eesmärk on ette valmistada otsuse dokument. Selle otsustab vabariigi valitsus. Meie teeme valitsusele ettepaneku, valitsus otsustab.

Küsimus: Sundvõõrandamise võib nagunii teha. Miks siis te siin olete?

Elering: Me ei saa sundvõõrandamist teha, me saame seada sundvalduse.

Küsimus: Väätša Agrot puudutab 7-8 km liini. Kuidas saaks enda ettepanekule kaalu anda, et sellega kindlasti arvestataks?

Eling: Rohkem kaalu saab anda nii, et anda põhjendusi. Näidata, mis kitsendused teile tekivad, mis on teile kaasnev avalduv mõju. Hea põhjendus ei ole see, et liin ei meeldi. Aga põhjendada enda arvamuses, mis kitsendused selles asukohas tekivad.

SKPK: Kindlasti ei pea arvamusele koguma kõigi maaomanike allkirju. See ei lisa kaalu.

Küsimus: Paide-Lihula – kas see on esimene samalaadne liin?

Eling: Hetkel on u 5000 km selliseid liine üle Eesti. Järgmise 10 aasta jooksul tuleb juurde veel veidi liine, eriti Tallinna lähedale, aga ka teistes kohtades. Need saavad olema samasugused. Päris palju ka rekonstrueeritakse olemasolevaid liine. Suurem osa elektrivõrgust saab olema ehitatud taasiseseisvunud Eesti ajal.

Küsimus: Kas Tartust tulev liin on ka 330 kV?

Eling: Jah.

Küsimus: Mul on kinnistu, kus asub elektriliin, aga see pole ka Elingi oma. Mis see tähendab?

Eling: Eling ei oma seda maad. Me sõlmime isikliku kasutusõiguse lepingud. Olemasoleva liini puhul, mis on rajatud enne 1997. aastat, siis ei ole selliseid lepinguid sõlmitud ning talumistasu ka ei maksta. Seal kehtib põhimõte, et seda talutakse selle pärast, et see ehitati eelmise võimu ajal.

Küsimus: Millal teeb valitsus otsuse?

Eling: 2026. aasta I kvartalis.